

JAWAPAN

BAB 1 Mengenali Sejarah

BAHAGIAN A

1 C	2 D	3 A	4 B	5 B
6 A	7 B	8 A	9 A	10 B
11 A	12 A	13 D	14 A	15 B
16 A	17 B	18 B	19 C	20 D

BAHAGIAN B

- 1 (a) F1 Salasilah [1m]
 F2 Riwayat [1m]
 F3 Keturunan [1m]
 F4 Asal usul [1m]
 [Mana-mana 3 × 1m]
- (b) F1 Keturunan/ salasilah [1m]
 F2 Peristiwa yang benar berlaku [1m]
 F3 Kisah [1m]
 F4 Riwayat [1m]
 F5 Tambo [1m]
 F6 Kajian atau pengetahuan peristiwa-peristiwa yang telah berlaku [1m]
 [Mana-mana 3 × 1m]
- (c) F1 Mewajibkan subjek sejarah subjek wajib lulus [1m]
 F2 Menjadikan proses pengajaran dan pembelajaran menarik [1m]
 F3 Melawat tempat-tempat bersejarah [1m]
 F4 Pemberian tugas atau folio sejarah [1m]
 F5 Pihak sekolah menjemput tokoh-tokoh sejarah untuk berceramah [1m]
 F6 Subjek sejarah diajar oleh guru berkelulusan sejarah [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 4 × 1m]
- 2 (a) (i) F1 Masyarakat manusia [1m]
 F2 Peradaban dunia [1m]
 F3 Perubahan-perubahan [1m]
 F4 Sifat-sifat masyarakat itu [1m]
 [Mana-mana 2 × 1m]
- (ii) F1 Interaksi berterusan antara ahli sejarah [1m]
 F2 Masa lampau [1m]
 [2 × 1m]
- (b) F1 Sejarah merujuk tentang masyarakat [1m]
 F2 Peristiwa masa lalu yang diperoleh berdasarkan bukti [1m]
 F3 Sejarah mampu memberikan teladan [1m]
 F4 Masa lampau [1m]
 [4 × 1m]
- (c) F1 Pemilihan sumber yang pelbagai [1m]
 F2 Perbezaan ideologi [1m]
 F3 Perbezaan pandangan [1m]
 F4 Tujuan penulisan [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 2 × 1m]
- 3 (a) (i) Dekad [1m]
 (ii) Abad [1m]
 (iii) Alaf [1m]
 [3 × 1m]
- (b) F1 Sebelum Masihi [1m]
 F2 Masihi [1m]
 [2 × 1m]
- (c) F1 Politik [1m]
 F2 Ekonomi [1m]
 F3 Sosial [1m]
 [Mana-mana 2 × 1m]

- (d) F1 Memudahkan penyelidikan dilakukan [1m]
 F2 Kajian peristiwa lebih tersusun [1m]
 F3 Memudahkan pemahaman [1m]
 F4 Rentetan peristiwa lebih jelas [1m]
 F5 Membezakan rentetan setiap peristiwa [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 3 × 1m]

- 4 (a) F1 Sumber ini belum diolah atau diterbitkan [2m]
 F2 Bersifat asli [2m]
 F3 Belum ditafsir [2m]
 [Mana-mana 2 × 2m]
- (b) F1 Buku [1m]
 F2 Akhbar [1m]
 F3 Majalah [1m]
 F4 Jurnal [1m]
 F5 Ensiklopedia [1m]
 F6 Risalah [1m]
 [Mana-mana 4 × 1m]
- (c) F1 Kaedah penyelidikan boleh dilakukan [1m]
 F2 Peristiwa sejarah dapat dibuktikan [1m]
 F3 Pentafsiran akan lebih tepat [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 3 × 1m]

BAHAGIAN C

- 1 (a) F1 Sumber ini belum diolah atau diterbitkan [1m]
 H1 Tidak diubah mana-mana pihak [1m]
 F2 Bersifat asli [1m]
 H2 Belum diulik oleh sesiapa [1m]
 F3 Belum ditafsir [1m]
 H3 Tidak ditokok tambah [1m]
 C3 Fosil/ artifak/ bukan artifak/ batu bersurat/ keterangan lisan/ dokumen rasmi/ manuskrip/ fail rasmi/ surat peribadi/ diari [1m]
 [Mana-mana 6 × 1m]
- (b) (i) F1 Peralatan ciptaan manusia [1m]
 H1 Bertujuan untuk pemburuan, pertanian dan perdagangan [1m]
 [2 × 1m]
- (ii) F1 Data arkeologi berkaitan dengan budaya manusia [1m]
 H1 Terdapat di bawah tanah dan di atas permukaan tanah [1m]
 H2 Seperti dinding gua, dinding kota dan struktur binaan [1m]
 [Mana-mana 2 × 1m]
- (iii) F1 Sumber sekunder [1m]
 H1 Berdasarkan fakta dan sumber sejarah yang sahih [1m]
 [2 × 1m]
- (c) F1 Bersifat asli [1m]
 H1 Belum diulik oleh sesiapa [1m]
 F2 Belum ditafsir [1m]
 H2 Tidak ditokok tambah [1m]
 C2 Fosil/ artifak/ bukan artifak/ batu bersurat/ keterangan lisan/ dokumen rasmi/ manuskrip/ fail rasmi/ surat peribadi/ diari [1m]
 [Mana-mana 4 × 1m]
- (d) F1 Menentukan kebenaran dan kesahihan sesuatu fakta sejarah [1m]
 F2 Membuktikan kejadian sesuatu peristiwa sejarah [1m]
 F3 Membantu kita mengetahui sesuatu peristiwa masa lalu [1m]
 F4 Penting dalam penulisan sejarah [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [4 × 1m]

- 2 (a) F1 Kaedah yang digunakan secara saintifik [2m]
 F2 Mencari maklumat daripada bahan tinggalan sejarah [2m]
 F3 Aktiviti cari gali di tapak penemuan [2m]
 H3a Perancangan grid sebelum kerja ekskavasi [2m]
 H3b Setiap petak diberikan nombor rujukan [2m]
 H3c Menandakan kawasan berdasarkan pelan [2m]
 H3d Ekskavasi dengan mencatatkan semula penemuan [2m]
 [4 × 2m]
- (b) F1 Fosil [1m]
 F2 Tembikar [1m]
 F3 Bahan logam [1m]
 F4 Binaan daripada batu [1m]
 [Mana-mana 3 × 1m]
- (c) (i) F1 Pemunggaan dan pengisihan [1m]
 H1a Pengisihan biasanya mengikut jenis artifak atau lapisan tanah di tapak artifak dijumpai [1m]
 H1b Pembersihan dilakukan sebelum dikaji [1m]
 H1c Pengkatalogan bagi setiap artifak dengan nombor pengenalan [1m]
 H1d Penganalisis bagi mendapatkan maklumat tentang sesuatu artifak [1m]
 [Mana-mana 3 × 1m]
- (ii) F1 Berkaitan sejarah peninggalan manusia [1m]
 H1 Terdampar di dasar laut, sungai atau tasik [1m]
 F2 Kapal yang telah tenggelam [1m]
 H2 Khazanah ini perlu dikaji dan direkod [1m]
 [Mana-mana 3 × 1m]
- (d) F1 Membantu untuk mencari maklumat [1m]
 F2 Membuktikan kesahihan sesuatu fakta [1m]
 F3 Membuktikan kejadian sesuatu peristiwa sejarah [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [3 × 1m]

BAB 2 Zaman Air Batu

BAHAGIAN A

1 D	2 B	3 D	4 C	5 C
6 A	7 A	8 D	9 A	10 C
11 D	12 B	13 C	14 A	15 B
16 D	17 D	18 D	19 C	20 B

BAHAGIAN B

- 1 (a) (i) F1 Geo bermaksud bumi [1m]
 F2 Logia bermaksud sains [1m]
 F3 Bidang ilmu yang mengkaji pembentukan bumi [1m]
 [Mana-mana 2 × 1m]
- (ii) Mengkaji dalam sedimen binatang, tumbuhan dan hidupan purbakala organisma, sisa atau fosil yang telah terawet [2m]
- (b) (i) F1 Zaman Jurasik [1m]
 F2 Hidupan utama ialah dinosaur [1m]
 [2 × 1m]
- (ii) F1 Dinosaur mengalami kepupusan [1m]
 F2 Rupa bentuk benua mulai kelihatan [1m]
 [2 × 1m]
- (c) F1 Peningkatan suhu bumi
 F2 Peningkatan air
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [2 × 1m]
- 2 (a) F1 Zaman Miosen [1m]
 F2 Zaman Pliosen [1m]
 F3 Zaman Pleistosen [1m]
 F4 Zaman Holosen [1m]
 [Mana-mana 3 × 1m]

- (b) F1 Antara 23 juta tahun hingga 5 juta tahun [1m]
 F2 Gunung-ganang telah wujud secara fizikal [1m]
 F3 Mamalia telah wujud [1m]
 F4 Suhu dunia panas dan kering [1m]
 [Mana-mana 3 × 1m]
- (c) F1 Menggunakan sumber tenaga yang boleh diperbaharui [1m]
 F2 Mendidik melalui kempen [1m]
 F3 Menanam pokok [1m]
 F4 Penguatkuasaan undang-undang [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [4 × 1m]
- 3 (a) F1 Paras air laut rendah [1m]
 F2 Terdapat manusia yang tinggal di kawasan tanah pamah [1m]
 F3 Suhu terlalu sejuk [1m]
 F4 Wujud binatang seperti mamot berbulu, badak, kuda dan singa [1m]
 F5 Tumbuhan utama ialah rumput, tumbuhan renek dan menjalar [1m]
 [Mana-mana 3 × 1m]
- (b) F1 Mamot berbulu [1m]
 F2 Kuda [1m]
 F3 Badak [1m]
 F4 Singa [1m]
 [Mana-mana 3 × 1m]
- (c) F1 Pencairan ais kutub [1m]
 F2 Kenaikan paras laut [1m]
 F3 Perubahan iklim [1m]
 F4 Ekosistem terganggu [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [4 × 1m]

- 4 (a) F1 Kesan terhadap bentuk fizikal dan hidupan bumi [1m]
 F2 Perubahan paras air laut [1m]
 F3 Membentuk tasik-tasik air tawar [1m]
 F4 Kepupusan binatang yang wujud pada Zaman Pleistosen [1m]
 F5 Manusia bergerak keluar [1m]
 [3 × 1m]
- (b) F1 Mamot [1m]
 F2 Sloth [1m]
 F3 Harimau bertaring [1m]
 [Mana-mana 2 × 1m]
- (c) F1 Great Lakes [1m]
 F2 Tasik Dayang Bunting [1m]
 [3 × 1m]
- (d) F1 Perindustrian [1m]
 F2 Penjanaan tenaga elektrik [1m]
 F3 Pengangkutan [1m]
 F4 Pembakaran terbuka [1m]
 F5 Kesan rumah hijau [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 3 × 1m]

BAHAGIAN C

- 1 (a) F1 Aras laut [1m]
 H1 Paras air laut rendah [1m]
 F2 Kehidupan manusia [1m]
 H2 Terdapat manusia yang tinggal di kawasan tanah pamah [1m]
 F3 Suhu [1m]
 H3 Suhu terlalu sejuk [1m]
 F4 Binatang [1m]
 H4 Wujud binatang seperti mamot berbulu, badak, kuda dan singa [1m]
 F5 Tumbuhan [1m]
 H5 Tumbuhan utama ialah rumput, tumbuhan renek dan menjalar [1m]
 [Mana-mana 8 × 1m]

- (b) F1 Binatang tinggal di kawasan tanah pamah yang sejuk [2m]
 C1 Mamot berbulu, badak, kuda, dan singa [2m]
 F2 Berlaku kepupusan binatang yang hidup pada Zaman Pleistosen [2m]
 C2 Mamot/ sloth/ harimau bertaring [2m] [4 × 2m]
- (c) F1 Penguatkuasaan undang-undang [1m]
 H1 Menggubal akta-akta berkaitan aktiviti pembalakan secara haram [1m]
 F2 Memberikan pendidikan alam sekitar kepada orang ramai [1m]
 C2 Supaya masyarakat terdidik dan menghargai alam sekitar [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah] [4 × 1m]
- 2 (a) F1 Kenaikan paras air laut di Pentas Sunda [1m]
 H1a Perubahan air laut yang aktif berlaku pada 17,000 hingga 20,000 tahun dahulu [1m]
 H1b Paras air laut naik antara 100 hingga 120 meter [1m]
 H1c Kecairan air batu pada peringkat Zaman Holosen terjadinya sungai dan tasik [1m]
 F2 Pergerakan manusia [1m]
 H2a Mempunyai kawasan tanah rendah di antara pulau-pulau [1m]
 H2b Dihubungkan daratan seluas 3.2 juta kilometer [1m]
 H2c Menyatukan Myanmar, Thailand, Laos, Kemboja, Vietnam, Semenanjung Tanah Melayu, Borneo dan Singapura [1m]
 H2d Didiami 13 peratus mamalia dunia [1m]
 [Mana-mana 8 × 1m]
- (b) F1 Kecairan air batu [2m]
 H1a Perubahan bentuk muka bumi [2m]
 H1b Perubahan air laut dalam kedalaman 100 meter [2m]
 H1c Membentuk tasik-tasik air tawar [2m]
 C1c Tasik Dayang Bunting [2m]
 H1d Bentuk-bentuk saluran sungai juga berubah seperti hari ini [2m]
 [Mana-mana 4 × 2m]
- (c) F1 Pembakaran terbuka [1m]
 H1 Bahan-bahan yang dibakar mengeluarkan gas yang menyebabkan penipisan lapisan ozon [1m]
 F2 Penggunaan bahan mengandungi kloroflorokarbon CFC [1m]
 H2 Penipisan lapisan ozon [1m]
 C2 Peti sejuk dan penyaman udara [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah] [Mana-mana 4 × 1m]
- (c) F1 Bijak menyesuaikan kehidupan dengan persekitaran [1m]
 F2 Bersyukur untuk memanfaatkan sumber alam semula jadi [1m]
 F3 Inovasi dan kreatif dalam menghasilkan peralatan [1m]
 F4 Tidak mudah berputus asa [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah] [4 × 1m]
- 2 (a) F1 Tempat kediaman [1m]
 F2 Peralatan [1m]
 F3 Pengumpulan makanan [1m]
 F4 Kegiatan ekonomi [1m]
 F5 Organisasi sosial [1m]
 F6 Kepercayaan [1m]
 [Mana-mana 3 × 1m]
- (b) F1 Zaman Paleolitik mengamalkan animisme dan kepercayaan alam semula jadi [1m]
 F2 Zaman Neolitik melakukan ritual [1m]
 F3 Zaman Mesolitik mengamalkan kepercayaan animisme [1m]
 F4 Zaman Logam membina binaan untuk amalan ritual [1m]
 [4 × 1m]
- (c) F1 Cara komunikasi manusia Zaman Prasejarah [1m]
 F2 Menyampaikan maklumat [1m]
 F3 Gambaran kehidupan mereka [1m]
 F4 Seperti aktiviti memburu dan amalan ritual [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah] [Mana-mana 3 × 1m]
- 3 (a) (i) F1 Membuat peralatan daripada batu, kayu dan tulang haiwan [1m]
 F2 Bentuk sedia ada [1m]
 F3 Ringkas [1m]
 F4 Kasar [1m]
 [Mana-mana 2 × 1m]
- (ii) F1 Lebih halus [1m]
 F2 Kemas [1m]
 [2 × 1m]
- (b) F1 Manusia mampu mencipta peralatan daripada logam [1m]
 F2 Teknik peleburan dan pembuatan acuan [1m]
 F3 Terdiri daripada tembaga, gangsa dan besi [1m]
 [Mana-mana 2 × 1m]
- (c) F1 Memburu [1m]
 F2 Bercucuk tanam [1m]
 F3 Aktiviti memotong makanan [1m]
 F4 Aktiviti memasak [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah] [4 × 1m]
- 4 (a) (i) F1 Tingkayu, Sabah [1m]
 F2 Gua Niah, Sarawak [1m]
 F3 Kota Tampan, Perak [1m]
 F4 Lembah Mansuli, Sabah [1m]
 [Mana-mana 2 × 1m]
- (ii) F1 Gua Kecil, Pahang [1m]
 F2 Sungai Tembeling, Pahang [1m]
 F3 Lubang Angin, Sarawak [1m]
 F4 Jenderam Hilir, Selangor [1m]
 [Mana-mana 2 × 1m]
- (b) F1 Cara komunikasi manusia Zaman Prasejarah [1m]
 F2 Menyampaikan maklumat [1m]
 F3 Ukiran batu mempunyai kaitan dengan budaya megalit [1m]
 F4 Gambaran kehidupan mereka [1m]
 F5 Seperti aktiviti memburu dan amalan ritual [1m]
 F6 Jenis lukisan yang dihasilkan gambar kepada zaman tersebut [1m]
 [Mana-mana 3 × 1m]

BAB 3 Zaman Prasejarah

BAHAGIAN A

1 A	2 D	3 A	4 D	5 A
6 A	7 B	8 D	9 B	10 B
11 A	12 D	13 C	14 D	15 C
16 A	17 B	18 B	19 A	20 A

BAHAGIAN B

- 1 (a) F1 Paleolitik [1m]
 F2 Mesolitik [1m]
 F3 Neolitik [1m]
 [3 × 1m]
- (b) F1 Kapak besi bersoket [1m]
 F2 Tulang mawas [1m]
 F3 Pisau bersoket [1m]
 [3 × 1m]

- (c) F1 Menggunakan mesin-mesin moden [1m]
 F2 Penggunaan teknik yang sesuai [1m]
 F3 Baja yang terbaik digunakan [1m]
 F4 Inovasi tanaman [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 3 × 1m]

BAHAGIAN C

- 1 (a) F1 Tempat kediaman [1m]
 H1a Zaman Paleolitik dan Zaman Mesolitik tinggal di dalam gua [1m]
 H2b Zaman Neolitik dan Zaman Logam mula tinggal menetap [1m]
 F2 Peralatan [1m]
 H2a Zaman Paleolitik bentuk sedia ada, ringkas dan kasar [1m]
 H2b Zaman Mesolitik dan Neolitik lebih halus dan kemas [1m]
 H2c Zaman Logam berasaskan logam [1m]
 F3 Pengumpulan makanan [1m]
 H3a Zaman Paleolitik dan Mesolitik memburu dan mengumpulkan makanan [1m]
 H3b Zaman Neolitik dan Logam mula bertani dan memernak [1m]
 F4 Kegiatan ekonomi [1m]
 H4a Zaman Paleolitik dan Mesolitik bergantung pada alam semula jadi [1m]
 H4b Zaman Neolitik dan Logam mula bertani dan memernak [1m]
 F5 Organisasi sosial [1m]
 H5a Zaman Paleolitik dan Mesolitik hidup dalam kelompok kecil [1m]
 H5b Zaman Neolitik dan Logam lebih tersusun dan mempunyai ketua [1m]
 F6 Kegiatan ekonomi [1m]
 H6a Zaman Paleolitik dan Mesolitik mengamalkan kepercayaan animisme [1m]
 H6b Zaman Neolitik dan Logam mula melakukan ritual [1m]
 F7 Kesenian dan kebudayaan [1m]
 H7a Zaman Paleolitik dan Mesolitik bersifat realisme [1m]
 H7b Zaman Neolitik dan Logam mula mementingkan nilai estetika [1m]
 [Mana-mana 10 × 1m]
 (b) F1 Pengumpulan makanan [2m]
 H1 Zaman Paleolitik berlaku pengumpulan makanan manakala Zaman Logam tidak lagi [2m]
 F2 Perbezaan aktiviti [2m]
 H1 Zaman Paleolitik berlaku aktiviti berburu untuk makanan manakala Zaman Logam berlaku aktiviti pertanian, penternakan dan perdagangan [2m]
 [Mana-mana 3 × 2m]
 (c) F1 Mewartakan tapak peninggalan sejarah [1m]
 C1 Kota Belanda di Bukit St. John [1m]
 F2 Membina galeri atau muzium [1m]
 H2 Pengenalan kepada sejarah tapak tersebut [1m]
 F3 Tempat pelancongan [1m]
 C3 Negeri Melaka Bandaraya Bersejarah [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 4 × 1m]
 2 (a) F1 Pengebumian memanjang [1m]
 H1 Gua Cha, Kelantan [1m]
 F2 Pengebumian melentur [1m]
 H2 Gua Gunung Runtuh, Perak [1m]
 F3 Pengebumian keranda kayu [1m]
 H3 Pantai Timur, Sabah [1m]
 F4 Kubur kepingan batu [1m]
 H4 Lembah Bernam, Selangor [1m]
 F5 Pengebumian perahu [1m]
 H5 Kuala Selinsing, Perak [1m]

- F6 Pengebumian tempayan [1m]
 H6 Sabah, Sarawak dan Kampung Limbongan, Terengganu [1m]
 [Mana-mana 10 × 1m]
 (b) F1 Pelbagai bentuk, saiz dan corak hiasan [2m]
 F2 Tembikar di Gua Niah, Sarawak [2m]
 F3 Manik di Kuala Selinsing, Perak dan Lembah Bernam, Selangor [2m]
 [Mana-mana 3 × 2m]
 (c) F1 Sukarelawan [1m]
 H1 Pelajar boleh menyertai aktiviti sukarelawan untuk memelihara tapak peninggalan sejarah [1m]
 F2 Lawatan sambil belajar [1m]
 H2 Pelajar boleh menyertai aktiviti lawatan sambil belajar di tapak peninggalan sejarah [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [4 × 1m]

BAB 4 Mengenali Tamadun

BAHAGIAN A

1 B	2 A	3 A	4 A	5 C
6 B	7 A	8 A	9 C	10 D
11 A	12 A	13 D	14 A	15 B
16 C	17 A	18 A	19 B	20 C

BAHAGIAN B

- 1 (a) (i) F1 Bandar [1m]
 F2 Kota [1m]
 [2 × 1m]
 (ii) F1 Suatu peradaban [1m]
 F2 Kemajuan kebendaan [1m]
 [2 × 1m]
 (b) (i) F1 Tinggi budi bahasa [1m]
 F2 Bandar [1m]
 [2 × 1m]
 (ii) F1 Tanah [1m]
 F2 Rumah yang didiami oleh masyarakat [1m]
 F3 Tahap kemajuan [1m]
 F4 Memperoleh kekayaan [1m]
 [Mana-mana 2 × 1m]
 (c) F1 Malas bekerja [1m]
 F2 Tidak percaya kepada agama [1m]
 F3 Malas belajar [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 2 × 1m]
 2 (a) (i) Pembangunan lahiriah dan kebendaan [2m]
 (ii) Pembangunan lahiriah [2m]
 (b) (i) F1 Mengandungi prinsip-prinsip nilai [1m]
 F2 Meliputi aspek akidah, syarak, akhlak, falsafah, kebudayaan dan kebendaan [1m]
 [2 × 1m]
 (ii) F1 Aspek kebendaan dalam kehidupan [1m]
 F2 Bersifat umum [1m]
 [2 × 1m]
 (c) F1 Saling melengkapi [1m]
 F2 Berdasarkan al-Quran dan hadis serta ajaran Nabi Muhammad SAW [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [2 × 1m]
 3 (a) F1 Pertanian dan perdagangan [1m]
 F2 Sistem pemerintahan [1m]
 F3 Pembentukan bandar [1m]
 F4 Pengkhususan pekerjaan [1m]
 F5 Teknologi [1m]
 F6 Organisasi sosial [1m]
 F7 Agama dan kepercayaan [1m]
 F8 Tulisan dan penyimpanan rekod [1m]

F9	Kesenian dan kesusasteraan	[1m]	F4	Tiada pengkhususan kerja	[1m]
(b) F1	Pembinaan saluran	[1m]	F5	Sistem ekonomi yang kurang stabil	[1m]
F2	Penciptaan roda	[1m]	F6	Rasuah	[1m]
F3	Penciptaan kincir angin	[1m]	F7	Tiada pengkhususan kerja	[1m]
F4	Pembinaan teres di tanah tinggi	[1m]		[<i>Mana-mana jawapan munasabah</i>]	
		[<i>Mana-mana 3 × 1m</i>]			[<i>Mana-mana 6 × 1m</i>]
(c) F1	Sumber makanan	[1m]	2 (a) F1	Banyak tuhan	[1m]
F2	Sumber ekonomi	[1m]	C1	Tuhan bulan/ matahari/ ibu/ sungai	[1m]
F3	Mewujudkan peluang pekerjaan	[1m]	F2	Ada institusi agama	[1m]
		[<i>Mana-mana jawapan munasabah</i>]	H2a	Mengurus upacara keagamaan	[1m]
		[3 × 1m]	H2b	Korban binatang atau mempersembahkan kepada roh	[1m]
4 (a) F1	Pelan susun atur bangunan dan petempatan yang tersusun	[1m]	F3	Pembinaan tempat ibadat	[1m]
F2	Kemudahan prasarana yang teratur dan sistematik	[1m]	H3	Tanda menghormati tuhan	[1m]
F3	Pembinaan kota untuk tujuan perlindungan	[1m]			[6 × 1m]
		[3 × 1m]	(b) F1	Pengkhususan pekerjaan yang lebih sistematik	[1m]
(b) F1	Ur	[1m]	H1a	Peluang pekerjaan baharu	[1m]
F2	Uruk	[1m]	H1b	Pengutip cukai, jurutera, tentera, petani dan pekerja am	[1m]
F3	Memphis	[1m]	F2	Wujud kumpulan artisan	[1m]
F4	Mohenjo-Daro	[1m]	H2	Kerja mengukir, menempa besi dan tembikar	[1m]
F5	Anyang	[1m]	F3	Saudagar dan pedagang	[1m]
		[<i>Mana-mana 3 × 1m</i>]	H3	Wujud pertukaran barang	[1m]
(c) F1	Tidak sistematik dan terurus	[2m]			[<i>Mana-mana 6 × 1m</i>]
F2	Perancangan bandar lebih teruk	[2m]	(c) F1	Sukarelawan	[1m]
F3	Tidak mempunyai tarikan pelancongan	[2m]	H1	Pelajar boleh menyertai aktiviti sukarelawan untuk memelihara tapak peninggalan sejarah	[1m]
		[<i>Mana-mana jawapan munasabah</i>]	F2	Lawatan sambil belajar	[1m]
		[<i>Mana-mana 2 × 2m</i>]	H2	Pelajar boleh menyertai aktiviti lawatan sambil belajar di tapak peninggalan sejarah	[1m]

BAHAGIAN C

1 (a) F1	Pertanian dan perdagangan	[1m]	F4	Promosi bangunan bersejarah	[1m]
H1a	Penciptaan pelbagai peralatan	[1m]	H4	Media massa boleh digunakan untuk memaparkan bangunan-bangunan bersejarah	[1m]
H1b	Pembinaan saluran, penciptaan roda, penciptaan kincir angin, pembinaan teres di tanah tinggi	[1m]	F5	Pakej pelancongan	[1m]
F2	Sistem pemerintahan	[1m]	H5	Pihak ejen pelancongan boleh membawa pelancong untuk melancong di tempat bersejarah	[1m]
H2	Mengurus pentadbiran kota	[1m]			[<i>Mana-mana jawapan munasabah</i>]
F3	Pembentukan bandar	[1m]			[<i>Mana-mana 8 × 1m</i>]
H3a	Wujud petempatan kekal	[1m]			
H3b	Pelan susun atur bangunan dan petempatan yang tersusun	[1m]			
H3c	Kemudahan prasarana yang teratur dan sistematik	[1m]			
H3d	Pembinaan kota untuk tujuan perlindungan	[1m]			
F4	Pengkhususan pekerjaan	[1m]			
H4a	Wujud peluang pekerjaan baharu	[1m]			
H4b	Pengutip cukai, jurutera, tentera, petani dan pekerja am	[1m]			
F5	Teknologi	[1m]			
H5	Penciptaan barangan dan minuman serta hasil pertukangan	[1m]			
F6	Organisasi sosial	[1m]			
H6	Kelas sosial berasaskan jenis pekerjaan, kekayaan dan pengaruh	[1m]			
F7	Agama dan kepercayaan	[1m]			
H7	Mempercayai banyak tuhan	[1m]			
F8	Tulisan dan penyimpanan rekod	[1m]			
H8a	Membezakan kehidupan Zaman Prasejarah dan sejarah	[1m]			
H8b	Tulisan pertama ialah sistem piktograf atau simbol gambar	[1m]			
F9	Kesenian dan kesusasteraan	[1m]			
H9	Hasil sastera dan seni bina yang mengagumkan	[1m]			
		[<i>Mana-mana 14 × 1m</i>]			
(b) F1	Bencana alam	[1m]			
F2	Sistem bandar-bandan yang tidak teratur dan sistematik	[1m]			
F3	Teknologi kurang	[1m]			

BAB 5 Tamadun Awal Dunia

BAHAGIAN A

1 A	2 D	3 D	4 A	5 A
6 A	7 A	8 A	9 B	10 D
11 B	12 C	13 C	14 A	15 B
16 A	17 A	18 C	19 D	20 D

BAHAGIAN B

1 (a) F1	Tamadun Indus	[1m]
F2	Tamadun Mesopotamia	[1m]
F3	Tamadun Mesir Purba	[1m]
F4	Tamadun Huang He	[1m]
		[<i>Mana-mana 3 × 1m</i>]
(b) F1	Tamadun Indus (Sungai Indus dan Sungai Ganges)	[1m]
F2	Tamadun Mesopotamia (Sungai Tigris dan Sungai Euphrates)	[1m]
F3	Tamadun Mesir Purba (Sungai Nil)	[1m]
F4	Tamadun Huang He (Sungai Huang He)	[1m]
		[<i>Mana-mana 3 × 1m</i>]
(c) F1	Sumber makanan	[1m]
F2	Sumber minuman	[1m]
F3	Kawasan petempatan	[1m]
F4	Alat perhubungan	[1m]
		[<i>Mana-mana jawapan munasabah</i>]
		[4 × 1m]

- 2 (a) Tanah di antara dua sungai [2m]
 (b) F1 Bandar maju [1m]
 F2 Pengkhususan pekerjaan [1m]
 F3 Institusi yang kompleks [1m]
 F4 Pengurusan simpan kira [1m]
 F5 Peningkatan kerja [1m]
 [Mana-mana 3 × 1m]
 (c) Tempat beribadat [2m]
 (d) F1 Negara tidak ditadbir dengan baik [1m]
 F2 Pelabur lari [1m]
 F3 Negara tidak aman [1m]
 F4 Berlaku peningkatan rasuah [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 3 × 1m]
- 3 (a) F1 Kerajaan purba [1m]
 F2 Kerajaan pertengahan [1m]
 F3 Kerajaan baru [1m]
 [3 × 1m]
 (b) F1 Sungai Nil membanjiri kawasan sekitarnya setiap tahun [1m]
 F2 Membawa lumpur yang subur untuk pertanian [1m]
 [2 × 1m]
 (c) F1 Piramid [1m]
 F2 Sfinks [1m]
 [2 × 1m]
 (d) F1 Berkaliber [1m]
 F2 Bertanggungjawab [1m]
 F3 Bertolak ansur [1m]
 F4 Bekerja keras [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 3 × 1m]
- 4 (a) F1 Mohenjo-Daro [1m]
 F2 Harrapa [1m]
 [2 × 1m]
 (b) F1 Tamadun Mesopotamia [2m]
 (c) F1 Gempa bumi [1m]
 F2 Banjir [1m]
 [Mana-mana 2 × 1m]
 (d) F1 Pemimpin yang mampu mentadbir negara dengan baik [1m]
 F2 Pemimpin yang bekerja keras demi negara [1m]
 F3 Pemimpin yang bertanggungjawab dalam membangunkan negara [1m]
 F4 Pemimpin yang bertolak ansur mendengar pendapat [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [4 × 1m]

BAHAGIAN C

- 1 (a) F1 Seorang ketua memerintah Mesir [1m]
 H1 Firaun memerintah negara [1m]
 F2 Banyak tuhan dan ada Firaun menganggap dirinya tuhan [1m]
 H2a Tuhan matahari dan tuhan bulan [1m]
 H2b Mengukuhkan kuasa Firaun [1m]
 F3 Raja berkuasa mutlak [1m]
 H3a Berperanan membentuk kestabilan dan kemakmuran ekonomi [1m]
 H3b Firaun menggalakkan kegiatan perdagangan melalui jalan sungai [1m]
 F4 Raja mempunyai pandangan kehidupan selepas mati [1m]
 H4a Mereka menghormati mayat untuk dikebumikan [1m]
 H4b Makam-makam yang megah dibina [1m]
 H4c Barang-barang dibina sekali [1m]
 [Mana-mana 8 × 1m]

- (b) F1 Melakukan reka cipta sains dan teknologi [1m]
 H1 Pelbagai seni bina dibina dan ubat [1m]
 F2 Kemajuan matematik dan geometri [1m]
 H2 Contoh seni bina yang bergeometri ialah piramid [1m]
 F3 Kemahiran dalam bidang perubatan [1m]
 H3 Proses memumiakan mayat dan ubat bius [1m]
 F4 Pengawalan aliran air Sungai Nil [1m]
 H4 Membina sistem pengairan yang menyuburkan kawasan pertanian Mesir [1m]
 F5 Penciptaan kertas [1m]
 H5 Tulisan hieroglif [1m]
 [Mana-mana 8 × 1m]
 (c) F1 Sukarelawan [1m]
 H1 Pelajar boleh menyertai aktiviti sukarelawan untuk memelihara tapak peninggalan sejarah [1m]
 F2 Lawatan sambil belajar [1m]
 H2 Pelajar boleh menyertai aktiviti lawatan sambil belajar di tapak peninggalan sejarah [1m]
 F3 Pengiktirafan daripada badan dunia [1m]
 H3 Mendapatkan pengiktirafan daripada UNESCO [1m]
 F4 Promosi bangunan bersejarah [1m]
 H4 Media massa boleh digunakan untuk memaparkan bangunan-bangunan bersejarah [1m]
 F5 Pakej pelancongan [1m]
 F5 Pihak ejen pelancongan boleh membawa pelancong untuk melancong di tempat bersejarah [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 8 × 1m]

- 2 (a) F1 Seorang ketua memerintah Tamadun Mesir Purba [2m]
 H1a Tidak ada bukti diperintah oleh raja [2m]
 H1b Diperintah oleh golongan pendeta [2m]
 H1c Mempunyai pengaruh dalam bidang keagamaan dan pentadbiran [2m]
 H1d Diperintah secara mutlak oleh pendeta [2m]
 [Mana-mana 4 × 2m]
 (b) F1 Kota dibina mengikut grid yang tepat [1m]
 C1 Bandar terancang iaitu Mohenjo-Daro dan bandar Harappa [1m]
 H1 Teknologi pembinaan dari pembakaran batu-bata [1m]
 F2 Sistem perparitan dan pembetungan [1m]
 H2a Air mandian disalurkan ke dalam longkang batu-bata di bawah jalan raya [1m]
 H2b Pembetung mempunyai saluran utama [1m]
 F3 Sifat keterbukaan [1m]
 H3a Dari sudut perdagangan dan teknologi [1m]
 H4a Berlaku pengembangan idea [1m]
 F4 365 hari dalam kalendar tahunan [1m]
 F5 Penciptaan kertas [1m]
 [Mana-mana 8 × 1m]
 (c) F1 Teknologi perubatan tidak moden [1m]
 H1 Pelbagai mesin moden tidak digunakan untuk kegunaan di hospital [1m]
 F2 Ekonomi negara menjadi mundur [1m]
 H2 Banyak teknologi digunakan dalam aktiviti perdagangan [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 4 × 1m]

BAB 6 Peningkatan Tamadun Yunani dan Rom

BAHAGIAN A

1 B	2 B	3 C	4 A	5 A
6 D	7 C	8 C	9 A	10 A
11 A	12 C	13 A	14 B	15 B
16 D	17 A	18 C	19 B	20 B

BAHAGIAN B

- 1 (a) F1 Bandar utama [1m]
 F2 Bandar kecil [1m]
 F3 Kawasan kampung [1m]
 [3 × 1m]
- (b) (i) F1 Ibu kota [1m]
 F2 Pusat tumpuan masyarakat [1m]
 [Mana-mana 1 × 1m]
- (ii) F1 Pusat komuniti dilindungi kubu [1m]
- (iii) F1 Tempat pertemuan [1m]
 F2 Pasar awam [1m]
 [Mana-mana 1 × 1m]
- (c) F1 Peningkatan bilangan penduduk [1m]
 F2 Peningkatan aktiviti ekonomi [1m]
 F3 Peningkatan taraf dan kualiti penduduk [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [3 × 1m]
- 2 (a) F1 Athens [1m]
 F2 Sparta [1m]
 F3 Corinth [1m]
 [3 × 1m]
- (b) F1 Penduduk yang ramai [1m]
 F2 Keluasan wilayah [1m]
 [2 × 1m]
- (c) Tanah suci kurniaan dewa [2m]
- (d) F1 Menjaga keharmonian negara [1m]
 F2 Meningkatkan ekonomi negara [1m]
 F3 Pendidikan negara terjamin [1m]
 F4 Tidak berlaku peperangan [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 3 × 1m]
- 3 (a) F1 Zaman Beraja [1m]
 F2 Zaman Republik [1m]
 F3 Zaman Empayar [1m]
 [3 × 1m]
- (b) F1 Patrician [1m]
 F2 Plebian [1m]
 F3 Golongan hamba [1m]
 [3 × 1m]
- (c) F1 Pemimpin yang berkaliber [1m]
 F2 Wujud semangat kekitaan [1m]
 F3 Sifat keterbukaan [1m]
 F4 Berinovasi dalam sains dan teknologi [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [4 × 1m]
- 4 (a) F1 Wujud keamanan selama 200 tahun [1m]
 F2 Meliputi tiga benua iaitu Asia, Afrika dan Eropah [1m]
 [2 × 1m]
- (b) (i) F1 Golongan atasan [2m]
- (ii) F1 Petani [1m]
 F2 Artisan [1m]
 F3 Peniaga [1m]
 [Mana-mana 2 × 1m]
- (c) F1 Mempunyai jati diri yang kuat [1m]
 F2 Berketerampilan menarik dan kemas [1m]
 F3 Mempunyai kemahiran komunikasi yang tinggi [1m]
 F4 Mengamalkan nilai-nilai murni dalam kehidupan [1m]
 F5 Jujur dalam memikul amanah [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 4 × 1m]

BAHAGIAN C

- 1 (a) F1 Demokrasi [1m]
 H1 Dipilih oleh rakyat melalui pengundian [1m]
 F2 Tirani [1m]
 H2 Dikuasai oleh golongan zalim dan menindas rakyat [1m]
 F3 Aristokrasi [1m]
 H3 Dikuasai oleh golongan bangsawan [1m]
 F4 Oligarki [1m]
 H4 Dikuasai oleh sebahagian kecil oleh golongan yang berkuasa [1m]
 F5 Monarki [1m]
 H5 Berasaskan keturunan [1m]
 [10 × 1m]
- (b) F1 Melantik ahli majlis sebagai sistem pentadbiran yang wujud [1m]
 F2 Menggubal undang-undang [1m]
 F3 Membuat deklarasi peperangan [1m]
 F4 Perjanjian dengan negara lain [1m]
 F5 Membincangkan hal kewangan [1m]
 F6 Menerima duta [1m]
 [Mana-mana 5 × 1m]
- (c) F1 Dipilih oleh rakyat [1m]
 H1 Dipilih oleh rakyat melalui pengundian dan bebas memilih [1m]
 F2 Melahirkan taat setia rakyat [1m]
 H2 Rakyat berhak memilih pemimpin yang disukai [1m]
 F3 Pembentukan negara yang sistematik [1m]
 H3 Melalui rundingan dan kuasa majoriti [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 5 × 1m]
- 2 (a) F1 Saiz yang besar [1m]
 F2 Kubah berbentuk bulat [1m]
 F3 Bubungan mempunyai struktur melengkung [1m]
 F4 Penggunaan marmar [1m]
 F5 Mempunyai hiasan dalaman [1m]
 F6 Batu dilepa dengan simen [1m]
 F7 Tiang gaya Yunani [1m]
 [Mana-mana 5 × 1m]
- (b) (i) F1 Tempat mengadakan persembahan dan pertandingan [1m]
 H1 Seperti acara gladiator [1m]
 [2 × 1m]
- (ii) F2 Binaan berkubah yang terbesar di dunia [1m]
 H2 Tempat penyembahan dewa-dewi masyarakat Rom [1m]
 [2 × 1m]
- (iii) F3 Sistem perancangan dan pengawalan air yang sistematik [1m]
 H3 Membekalkan air ke rumah kediaman, tempat mandi awam dan binaan-binaan utama [1m]
 [2 × 1m]
- (iv) F4 Colosseum mini [1m]
 H4 Gelanggang terbuka untuk persembahan seni [1m]
 [2 × 1m]
- (c) F1 Sukarelawan [1m]
 H1 Pelajar boleh menyertai aktiviti sukarelawan untuk memelihara tapak peninggalan sejarah [1m]
 F2 Lawatan sambil belajar [1m]
 H2 Pelajar boleh menyertai aktiviti lawatan sambil belajar di tapak peninggalan sejarah [1m]

- F3 Pengiktirafan daripada badan dunia [1m]
 H3 Mendapatkan pengiktirafan daripada UNESCO [1m]
 F4 Promosi bangunan bersejarah [1m]
 H4 Media massa boleh digunakan untuk memaparkan bangunan-bangunan bersejarah [1m]
 F5 Pakej pelancongan [1m]
 H5 Pihak ejen pelancongan boleh membawa pelancong untuk melancong di tempat bersejarah [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah] [4 × 1m]

BAB 7 Peningkatan Tamadun India dan China

BAHAGIAN A

- 1 C 2 A 3 A 4 B 5 C
 6 A 7 D 8 C 9 B 10 C
 11 A 12 C 13 A 14 D 15 C
 16 A 17 A 18 A 19 A 20 C

BAHAGIAN B

- 1 (a) Lembah Ganges [2m]
 (b) F1 Chandragupta Maurya [1m]
 F2 Asoka [1m]
 [2 × 1m]
 (c) F1 Dinasti Maurya [1m]
 F2 Dinasti Gupta [1m]
 F3 Dinasti Nanda [1m]
 [Mana-mana 2 × 1m]
 (d) F1 Chandragupta Maurya [2m]
 F2 Asoka [2m]
 [2 × 2m]
 2 (a) (i) F1 Kerajaan-kerajaan kecil [1m]
 (ii) F2 Kerajaan yang lebih besar [1m]
 [2 × 1m]
 (b) F1 Kekuatan ketenteraan [1m]
 F2 Dasar pemerintahan [1m]
 F3 Sumber manusia [1m]
 F4 Diplomasi keagamaan [1m]
 F5 Kewangan [1m]
 [Mana-mana 4 × 1m]
 (c) F1 Pemimpin yang berkaliher [1m]
 F2 Negara yang aman dan damai [1m]
 F3 Masalah jenayah yang kurang [1m]
 F4 Sistem pentadbiran yang baik [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah] [4 × 1m]
 3 (a) F1 Jumlah nyawa yang terkorban [1m]
 F2 Kehilangan harta benda yang banyak [1m]
 F3 Kerosakan infrastruktur [1m]
 [3 × 1m]
 (b) F1 Undang-undang kerajaan [1m]
 F2 Pesan perdamaian [1m]
 F3 Maklumat Raja Asoka [1m]
 [3 × 1m]
 (c) F1 Bersifat ketenteraan [1m]
 F2 Menguasai kawasan-kawasan yang belum lagi ditakluki [1m]
 F3 Perkembangan secara agama [1m]
 F4 Lebih toleransi [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah] [4 × 1m]
 4 (a) Lembah Sungai Huang He [2m]
 (b) (i) Menyatukan China [2m]
 (ii) Pembukaan Laluan Sutera [2m]

- (c) F1 Kebijaksanaan pemimpin [1m]
 F2 Penggunaan teknologi [1m]
 F3 Keintelektualan rakyat [1m]
 F4 Pendidikan yang baik [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah] [4 × 1m]

BAHAGIAN C

- 1 (a) F1 Kekuatan ketenteraan [1m]
 H1 Pasukan tentera yang kuat untuk mempertahankan daripada serangan musuh [1m]
 F2 Dasar pemerintahan [1m]
 H2 Dasar perluasan sesuatu kerajaan [1m]
 F3 Sumber manusia [1m]
 H3 Sumber manusia yang mencukupi [1m]
 F4 Diplomasi keagamaan [1m]
 H4 Bukan aspek fizikal sahaja [1m]
 F5 Kewangan [1m]
 H5 Setiap perluasan kuasa memerlukan duit [1m]
 [Mana-mana 8 × 1m]
 (b) F1 Fizikal [1m]
 H1a Menguasai wilayah-wilayah atau kerajaan-kerajaan lain [1m]
 H1b Kekuatan ketenteraan dan disiplin pasukan tentera [1m]
 H1c Dasar raja dalam memperluaskan wilayah [1m]
 H1d Dinasti Gupta, Dinasti Maurya dan Dinasti Nanda mencapai tahap tertinggi dalam perluasan kuasa [1m]
 F2 Keagamaan [1m]
 H2a Terkenal semasa Dinasti Maurya, zaman Asoka [1m]
 H2b Asoka mengembangkan agama Buddha sehingga ke Tibet, Nepal, Alexandria, Antioch, Bactria dan Burma [1m]
 H2c Zaman Gupta penekanan kepada agama Hindu [1m]
 H2d Puisi-puisi keagamaan [1m]
 [Mana-mana 8 × 1m]
 (c) F1 Dasar fizikal [1m]
 H1 Lebih keras [1m]
 F2 Dasar keagamaan [1m]
 F2 Lebih lemah lembut [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah] [4 × 1m]
 2 (a) F1 Lulus peperiksaan perkhidmatan awam [1m]
 H1 Mendapatkan kerja kerajaan [1m]
 F2 Mengekalkan ajaran Konfusianisme [1m]
 H2 Memupuk nilai moral dan etika [1m]
 F3 Membezakan golongan elit dengan golongan rakyat [1m]
 H3 Siapa yang lulus peperiksaan akan mendapat kerja yang baik dan boleh mengubah hidup mereka [1m]
 F4 Memilih pegawai kerajaan [1m]
 H4 Pekerjaan berdasarkan tahap pendidikan [1m]
 [8 × 1m]
 (b) F1 Tahap pertama atau Xiucai [1m]
 H1a Dijalankan pada peringkat daerah [1m]
 H1b Terbuka kepada semua orang [1m]
 H1c Diadakan dua kali setiap tiga tahun [1m]
 H1d Tempoh peperiksaan sehari [1m]
 F2 Tahap kedua atau Juren [1m]
 H2a Dijalankan di ibu kota daerah [1m]
 H2b Hanya untuk calon yang lulus tahap pertama [1m]
 H2c Diadakan tiga tahun sekali [1m]
 H2d Tempoh peperiksaan tiga hari [1m]

- F3 Tahap ketiga atau Jinshi [1m]
 H3a Dijalankan di ibu kota [1m]
 H3b Diadakan tiga tahun sekali [1m]
 H3d Tempoh peperiksaan 13 hari [1m]
 [Mana-mana 6 × 1m]
- (c) F1 Pendorong untuk belajar [1m]
 H1 Pelajar akan sentiasa belajar untuk menghadapi peperiksaan [1m]
 F2 Kayu ukur tahap pendidikan pelajar [1m]
 H2 Menjadi pengukur untuk melihat pelajar memahami atau tidak [1m]
 F3 Mendapatkan jawatan yang tertentu [1m]
 H3 Hanya untuk orang yang layak [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [6 × 1m]

BAB 8 Tamadun Islam dan Sumbangannya

BAHAGIAN A

- 1 A 2 B 3 B 4 A 5 B
 6 A 7 B 8 D 9 A 10 C
 11 B 12 A 13 A 14 A 15 A
 16 A 17 D 18 A 19 C 20 C

BAHAGIAN B

- 1 (a) F1 Tinggal di kota [1m]
 F2 Menjalankan perniagaan [1m]
 F3 Memiliki binatang ternakan [1m]
 [3 × 1m]
 (b) F1 Hidup secara nomad [1m]
 F2 Memiliki binatang ternakan [1m]
 [3 × 1m]
 (c) F1 Berlaku sifat perkauman [1m]
 F2 Ekonomi mundur [1m]
 F3 Berlaku peperangan [1m]
 F4 Kes jenayah meningkat [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [4 × 1m]
- 2 (a) F1 Menternak binatang [1m]
 F2 Sistem tukar barang [1m]
 [2 × 1m]
 (b) (i) F1 Menyembah api [1m]
 F2 Berasal dari negeri Parsi [1m]
 [2 × 1m]
 (ii) F1 Percaya kepada roh dan kuasa ghaib [2m]
 (c) F1 Ahli keluarga didikan terbaik [1m]
 F2 Menjadi orang awam yang boleh dicontohi [1m]
 F3 Memberikan pendidikan moral dan agama [1m]
 F4 Membaca atau menonton kandungan yang bermanfaat [1m]
 F5 Guru dan rakan sebagai pengaruh yang terbaik [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 4 × 1m]
- 3 (a) (i) F1 Melalui perangkaan Piagam Madinah [1m]
 F2 Menghantar perwakilan atau misi dakwahnya [1m]
 [2 × 1m]
 (ii) F1 Menekankan aspek akhlak, akidah dan syariah [1m]
 F2 Menekankan konsep perundingan atau syura [1m]
 F3 Menyatukan kaum Muhajirin dan Ansar [1m]
 [2 × 1m]
 (iii) F1 Perdagangan dan hubungan luar [1m]
 F2 Pertanian [1m]
 F3 Pengurusan tanah [1m]
 F4 Pembangunan pasar Suq Al-Ansar [1m]
 [2 × 1m]

- (b) F1 Bertanggungjawab [1m]
 F2 Bijak membuat keputusan [1m]
 F3 Tolong-menolong [1m]
 F4 Bertolak ansur [1m]
 F5 Berpandangan jauh [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 4 × 1m]
- 4 (a) (i) F1 Nabi Muhammad bertanggungjawab menjaga Madinah [1m]
 F2 Khalifah berperanan menegakkan agama dan mentadbir mengikut hukum syariah [1m]
 F3 Kerjasama antarabangsa [1m]
 F4 Penerokaan wilayah baharu [1m]
 [Mana-mana 2 × 1m]
 (ii) F1 Disatukan tanpa mengira agama dan keturunan [1m]
 F2 Semua mesti bekerjasama memajukan negara [1m]
 [2 × 1m]
 (iii) F1 Keputusan mengikut antara ahli yang terbanyak [1m]
 F2 Mencapai keputusan secara sepakat [1m]
 [2 × 1m]
- (b) F1 Sistem politik tidak stabil [1m]
 F2 Ekonomi mundur [1m]
 F3 Berlaku peperangan [1m]
 F4 Kes jenayah meningkat [1m]
 F5 Pelabur lari [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 4 × 1m]

BAHAGIAN C

- 1 (a) (i) F1 Secara rahsia [1m]
 H1 Selama tiga tahun [1m]
 H2 Antara yang terawal ialah Siti Khadijah, Ali bin Abi Talib, Zaid bin Harithah dan Abu Bakar al-Siddiq [1m]
 H3 Disebarkan melalui sahabat Nabi Muhammad SAW [1m]
 H4 Dakwah di rumah al-Arqam bin Abi al-Arqam [1m]
 [Mana-mana 3 × 1m]
 (ii) F1 Secara terang-terangan [1m]
 H1 Kaum keluarga [1m]
 H2 Di Bukit Safa [1m]
 [3 × 1m]
- (b) F1 Kesyumulan Islam [1m]
 H1a Keseimbangan rohani dan jasmani [1m]
 H1b Islam tidak menolak kemajuan di dunia [1m]
 F2 Prinsip keterbukaan [1m]
 H2 Prinsip keterbukaan dan toleransi [1m]
 F3 Prinsip kesaksamaan [1m]
 H3a Berdiri atas prinsip kesaksamaan dan keadilan [1m]
 H3b Berjaya membentuk ummah yang bersaudara [1m]
 F4 Dakwah [1m]
 H5 Pendekatan berdakwah secara bijaksana dan berdiplomasi [1m]
 F5 Hubungan diplomatik [1m]
 H5 Menarik minat orang Eropah untuk mengikuti perkembangan Islam [1m]
 F6 Perdagangan [1m]
 H6 Kegiatan perdagangan dan hubungan yang baik antara pedagang Arab dengan pedagang negara luar di Asia dan Afrika [1m]
 F7 Pembukaan wilayah baharu [1m]
 H7 Sejak zaman Khulafa al-Rasyidin menyebabkan agama Islam semakin tersebar [1m]
 C7 Iraq, Syam (Syria) dan Mesir [1m]
 [Mana-mana 10 × 1m]

- (c) F1 Sifat berlapang dada [1m]
 H1 Bersedia menghadapi cemuhan dan tohmahan dalam menyebarkan dakwah [1m]
 F2 Merancang strategik yang terbaik [1m]
 H2 Strategi dalam menyebarkan dakwah [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah] [4 × 1m]
- 2 (a) F1 Mempunyai ruang cahaya untuk keselesaan beribadat [1m]
 H1 Tidak terlalu gelap atau cerah [1m]
 F2 Terdapat ruang memisahkan lelaki dan perempuan [1m]
 H2 Menjaga aurat lelaki dan perempuan [1m]
 F3 Reka bentuk ruang sesuai dengan iklim [1m]
 H3 Faktor suhu, sekiranya panas haruslah mempunyai banyak tingkap [1m]
 F4 Binaan yang kukuh, selamat dan tahan lama [1m]
 H4 Selamat daripada bencana [1m]
 F5 Berunsurkan luahan perasan, hening dan aman [1m]
 H5 Mempunyai nilai estetika [1m]
 [Mana-mana 8 × 1m]
- (b) F1 Kesesuaian budaya [1m]
 H1a Inspirasi rumah tradisional [1m]
 H1b Masjid Huang Sheng Si di Guangzhou, Masjid Niu Jie di Beijing dan Masjid Zhen-Jiao Si di Hangzhou [1m]
 F2 Struktur utama bumbung [1m]
 H2a Masjid zaman Turki Uthmaniyah [1m]
 H2b Masjid Biru [1m]
 F3 Binaan pintu gerbang [1m]
 H3a Berfungsi sebagai pintu utama [1m]
 H3b Masjid di India [1m]
 [Mana-mana 8 × 1m]
- (c) F1 Menyesuaikan reka bentuk dengan iklim setempat [1m]
 Ha Penyesuaian dengan bentuk geografi setempat [1m]
 Hb Tingkap yang banyak untuk pengudaraan [1m]
 C Masjid Tengker, Melaka [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah] [4 × 1m]

UJIAN PERTENGAHAN SESI AKADEMIK

BAHAGIAN A

1 B	2 C	3 A	4 D	5 C
6 B	7 D	8 A	9 C	10 C
11 D	12 A	13 D	14 A	15 D
16 D	17 D	18 D	19 D	20 D

BAHAGIAN B

- 1 (a) (i) F1 Masyarakat manusia [1m]
 F2 Peradaban dunia [1m]
 F3 Perubahan-perubahan [1m]
 F4 Sifat-sifat masyarakat itu [1m]
 [Mana-mana 2 × 1m]
- (ii) F1 Perkara yang pernah berlaku [1m]
 F2 Menjamin kesisalpan sama tidak berulang [1m]
 [2 × 1m]
- (b) F1 Sejarah merujuk tentang masyarakat [1m]
 F2 Peristiwa masa lalu yang diperoleh berdasarkan bukti [1m]
 F3 Sejarah mampu memberikan teladan [1m]
 F4 Masa lampau [1m]
 F5 Perkara yang pernah berlaku [1m]
 [Mana-mana 3 × 1m]
- (c) F1 Aktiviti sukarelawan [1m]
 F2 Lawatan sambil belajar [1m]

- F3 Pengiktirafan daripada badan dunia [1m]
 F5 Pakej pelancongan [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah] [Mana-mana 3 × 1m]
- 2 (a) F1 Paras air laut rendah [1m]
 F2 Terdapat manusia yang tinggal di kawasan tanah pamah [1m]
 F3 Suhu terlalu sejuk [1m]
 F4 Wujud binatang seperti mamot berbulu, badak, kuda dan singa [1m]
 F5 Tumbuhan utama ialah rumput, tumbuhan renek dan menjalar [1m]
 [Mana-mana 3 × 1m]
- (b) F1 Mamot berbulu [1m]
 F2 Sloth [1m]
 F3 Harimau bertaring [1m]
 [Mana-mana 3 × 1m]
- (c) F1 Perindustrian [1m]
 F2 Penjana tenaga elektrik [1m]
 F3 Pengangkutan [1m]
 F4 Pembakaran terbuka [1m]
 F5 Kesan rumah hijau [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah] [Mana-mana 4 × 1m]
- 3 (a) F1 Tempat kediaman [1m]
 F2 Peralatan [1m]
 F3 Pengumpulan makanan [1m]
 F4 Kegiatan ekonomi [1m]
 F5 Organisasi sosial [1m]
 F6 Kepercayaan [1m]
 [Mana-mana 3 × 1m]
- (b) F1 Peralatan Zaman Paleolitik dan Mesolitik daripada batu, kayu dan tulang haiwan [1m]
 F2 Peralatan Zaman Mesolitik lebih halus dan kemas berbanding Zaman Paleolitik [1m]
 F3 Peralatan Zaman Neolitik lebih halus dan kemas [1m]
 F4 Peralatan Zaman Logam daripada logam [1m]
 [4 × 1m]
- (c) F1 Sumber air manusia [1m]
 F2 Sumber bekalan makanan [1m]
 F3 Alat perhubungan manusia seperti menaiki bot [1m]
 F4 Tempat perlindungan daripada haiwan liar dan buas [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah] [Mana-mana 3 × 1m]
- 4 (a) Sungai Huang He/ Sungai Kuning [2m]
 (b) F1 Melaksanakan sistem politik berasaskan negara kota [1m]
 F2 Wujud pembahagian kelas sosial dalam masyarakat [1m]
 F3 Peranan raja sebagai pemerintah yang membawa mandat dari syurga [1m]
 [Mana-mana 2 × 1m]
- (c) F1 Membina terusan bagi aktiviti pertanian [1m]
 F2 Memperkenalkan teknologi pembajakan dalam aktiviti pertanian [1m]
 F3 Mencipta cangkul dan sabit bagi membolehkan aktiviti pertanian dilakukan [1m]
 F4 Memperkenalkan penggunaan batas [1m]
 [Mana-mana 3 × 1m]
- (d) F1 Meningkatkan keyakinan pelabur [1m]
 F2 Menguruskan negara dengan sistematik dan berwibawa [1m]
 F3 Bijak meningkatkan ekonomi negara [1m]
 F4 Mampu meningkatkan kemodenan negara [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah] [3 × 1m]

BAHAGIAN C

- 1 (a) F1 Pemilihan sumber yang pelbagai [1m]
 H1 Sumber didapati pelbagai tempat [1m]
 F2 Perbezaan pandangan [1m]
 H2 Mengikut idea mereka [1m]
 F3 Perbezaan ideologi [1m]
 H4 Diayah politik [1m]
 F4 Tujuan penulisan [1m]
 H4 Mengapa sesuatu penulisan itu ingin ditulis [1m] [8 × 1m]
- (b) F1 Membuat asal usul [1m]
 C1 Membuat salasilah dan sejarah keluarga [1m]
 F2 Mengambil iktibar [1m]
 H2 Setiap peristiwa yang berlaku boleh dijadikan pengajaran [1m]
 F3 Memupuk patriotisme [1m]
 H3 Menghargai warisan negara [1m]
 F4 Mengukuhkan perpaduan [1m]
 H4 Kesedaran dalam masyarakat dalam menjaga keharmonian negara [1m] [8 × 1m]
- (c) F1 Penulisan menjadi tidak sah [1m]
 H1 Pemilihan sumber yang salah menjadikan penulisan kurang tepat [1m]
 F2 Penulisan kurang menjadi rujukan [1m]
 H2 Sumber kurang tepat menjadikan penulisan kurang menjadi sumber rujukan [1m] [4 × 1m]
- 2 (a) F1 Bandar maju [2m]
 H1 Kaya bahan mentah [2m]
 F2 Pengkhususan pekerjaan [2m]
 H2 Petani, peniaga, pedagang, artisan, pembuat tekstil dan tukang buat rumah [2m] [4 × 2m]
- (b) F1 Dinding yang tinggi [1m]
 H1 Melindungi Ur daripada serangan [1m]
 F2 Bandar terancang [1m]
 H2 Dipenuhi dengan rumah dan kedai [1m]
 F3 Pembinaan terusan dan pelabuhan besar [1m]
 H3 Tujuan pembinaan untuk membolehkan orang luar berdagang dengan pedagang Ur [1m]
 F4 Kuil besar disediakan [1m]
 H4 Untuk tuhan bulan Nanna dan isterinya yang menguasai bandar [1m] [8 × 1m]
- (c) F1 Teknologi perubatan tidak moden [1m]
 H1 Pelbagai mesin moden tidak digunakan untuk kegunaan di hospital [1m]
 F2 Ekonomi negara menjadi mundur [1m]
 H2 Banyak teknologi digunakan dalam aktiviti perdagangan [1m] [4 × 1m] [Mana-mana jawapan munasabah]
- F6 Dokumen rasmi [1m]
 F7 Manuskrip [1m]
 F8 Fail rasmi jabatan [1m]
 F9 Surat peribadi [1m]
 F10 Diari [1m] [Mana-mana 3 × 1m]
- (c) F1 Sumber ini belum diolah atau diterbitkan [1m]
 F2 Bersifat asli [1m]
 F3 Belum ditafsir [1m] [Mana-mana 2 × 1m]
- (d) F1 Mengekalkan keaslian fakta sejarah [1m]
 F2 Peristiwa sejarah dapat dibuktikan [1m]
 F3 Pentafsiran akan lebih tepat [1m]
 F4 Menjadi bahan kajian untuk generasi akan datang [1m]
 F5 Sebagai bukti peristiwa lampau [1m] [Mana-mana jawapan munasabah] [Mana-mana 3 × 1m]
- 2 (a) (i) F1 Membuat peralatan daripada batu, kayu dan tulang haiwan [1m]
 F2 Bentuk sedia ada [1m]
 F3 Ringkas [1m]
 F4 Kasar [1m] [Mana-mana 2 × 1m]
- (ii) Penggunaan teknologi gangsa dan besi [2m]
- (b) F1 Batu [1m]
 F2 Logam [1m] [2 × 1m]
- (c) F1 Memburu [1m]
 F2 Bercucuk tanam [1m]
 F3 Aktiviti memotong makanan [1m]
 F4 Aktiviti memasak [1m] [Mana-mana jawapan munasabah] [4 × 1m]
- 3 (a) F1 Lembah Sungai Tigris dan Sungai Euphrates [1m]
 F2 Sungai Nil [1m]
 F3 Sungai Indus [1m]
 F4 Sungai Huang He [1m] [4 × 1m]
- (b) F1 Pertanian dan perdagangan [1m]
 F2 Sistem pemerintahan [1m]
 F3 Pembentukan bandar [1m]
 F4 Pengkhususan pekerjaan [1m]
 F5 Teknologi [1m]
 F6 Organisasi sosial [1m]
 F7 Agama dan kepercayaan [1m]
 F8 Tulisan dan penyimpanan rekod [1m]
 F9 Kesenian dan kesusasteraan [1m] [Mana-mana 4 × 1m]
- (c) F1 Mempelajari dari kesilapan lampau [1m]
 F2 Mempengaruhi kehidupan manusia [1m]
 F3 Menjadi inspirasi pada masa hadapan [1m] [Mana-mana jawapan munasabah] [Mana-mana 2 × 1m]
- 4 (a) Lembah Sungai Huang He [2m]
 (b) (i) F1 Ahli falsafah [1m]
 F2 Pembawa ajaran Konfusius [1m] [2 × 1m]
- (ii) F1 Memperkenalkan pendidikan yang menekankan pemahaman perundangan [2m]
- (c) F1 Meningkatkan ilmu guru [1m]
 F2 Profesion guru hanya untuk yang berkelulusan pendidikan sahaja [1m]
 F3 Menambahbaik sistem pendidikan [1m]
 F4 Menambahbaik sistem pengurusan sekolah [1m]
 F5 Menyediakan kemudahan yang lengkap di sekolah [1m] [Mana-mana jawapan munasabah] [Mana-mana 4 × 1m]

UJIAN AKHIR SESI AKADEMIK**BAHAGIAN A**

1 A	2 B	3 C	4 C	5 D
6 A	7 A	8 D	9 B	10 C
11 A	12 B	13 B	14 D	15 D
16 B	17 C	18 D	19 C	20 A

BAHAGIAN B

- 1 (a) F1 Sumber primer [2m]
 (b) F1 Fosil [1m]
 F2 Artifak [1m]
 F3 Bukan artifak [1m]
 F4 Batu bersurat [1m]
 F5 Lisan [1m]

BAHAGIAN C

- 1 (a) F1 Aras laut [1m]
 H1 Paras air laut rendah [1m]
 F2 Kehidupan manusia [1m]
 H2 Terdapat manusia yang tinggal di kawasan tanah pamah [1m]
 F3 Suhu [1m]
 H3 Suhu terlalu sejuk [1m]
 F4 Binatang [1m]
 H4 Wujud binatang seperti mamot berbulu, badak, kuda dan singa [1m]
 F5 Tumbuhan [1m]
 H5 Tumbuhan utama ialah rumput, tumbuhan renek dan menjalar [1m]
 [Mana-mana 8 × 1m]
- (b) F1 Bumi pada 650 juta tahun dahulu [1m]
 H1 Tiada hidupan [1m]
 F2 Bumi pada 390 juta tahun dahulu [1m]
 H2a Air laut masih tawar [1m]
 H2b Wujud hidupan seperti amfibia dan ikan [1m]
 F3 Bumi pada 195 juta tahun dahulu [1m]
 H3 Zaman Jurasik [1m]
 F4 Bumi pada 94 juta tahun dahulu [1m]
 H4a Dinosaur pupus [1m]
 H4b Rupa bentuk muka bumi mulai kelihatan [1m]
 F5 Bumi 18,000 tahun dahulu [1m]
 H5a Banyak haiwan telah wujud [1m]
 H5b Paras air laut meningkat [1m]
 F6 Bumi pada hari ini [1m]
 [Mana-mana 8 × 1m]
- (c) F1 Pencairan ais kutub, kenaikan paras laut [1m]
 H1 Apabila suhu meningkat, ais kutub akan cair dan menyebabkan air paras laut meningkat [1m]
 F2 Ekosistem terganggu [1m]
 H2 Mempengaruhi biodiversiti, ekosistem haiwan dan tumbuhan [1m]
 F3 Cuaca kering yang berpanjangan [1m]
 H3 Menyebabkan kemarau [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 4 × 1m]
- 2 (a) F1 Dekad [1m]
 H1 10 tahun [1m]
 F2 Abad [1m]
 H2 100 tahun [1m]
 F3 Alaf [1m]
 H3 1,000 tahun [1m]
 F4 Dibahagikan juga kepada dua zaman [1m]
 H4 Zaman Sebelum Masihi (SM) dan Masihi (M) [1m]
 [Mana-mana 6 × 1m]
- (b) F1 Kelahiran Nabi Muhammad SAW [1m]
 H1a 12 Rabiulawal Tahun Gajah bersamaan 20 April 570 M [1m]
 H1b Ayahanda baginda bernama Abdullah bin Abdul Muttalib dan ibunya bernama Siti Aminah binti Wahab [1m]
 F2 Sebelum lahir [1m]
 H2 Ayahnya meninggal [1m]
 F3 Berumur enam tahun [1m]
 H3 Ibunya meninggal [1m]
 F4 Dijaga oleh datuknya dan kemudian bapa saudaranya [1m]
 H4a Dua tahun kemudian datuknya meninggal [1m]
 H4b Dijaga oleh Abu Talib dan dibawa berniaga ke Syam [1m]
 F5 Berumur 40 tahun [1m]
 H5a Menerima wahyu pertama di Gua Hira' [1m]
 H5b Wahyu pertama Surah Al-Alaq (ayat 1 hingga ayat 5) [1m]
 [Mana-mana 10 × 1m]
- (c) F1 Tidak membazir masa dengan aktiviti tidak berfaedah [1m]
 C1 Melepak, menghisap dadah, bermain komputer dan lain-lain [1m]
 F2 Disiplin dalam melakukan tugas [1m]
 H2 Menyiapkan kerja mengikut masa yang ditetapkan [1m]
 F3 Perancangan yang sistematik [1m]
 H3 Membuat jadual waktu kerja [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 6 × 1m]